

Lausunto oikeusministeriön lausuntopyyntöön koskien luonnosta hallituksen esitykseksi laiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (OM 5/41/2017);

Tuomioistuinten ratkaisuihin kohdistuvat tiedotusvälineiden tekemät tietopyynnöt ovat viime vuosina jatkuvasti kasvaneet ja ne työllistävät tuomioistuimia entistä enemmän. Työryhmä esittää, että tiedotusvälineillä olisi oikeus saada diaaritietoja asioista, joiden käsittelystä on kulunut enintään 10 vuotta, kun tämä aikaraja on nyt vuosi. Hovioikeuksien diaarijärjestelmästä tiedot ovat kuitenkin saatavissa noin 30 vuoden ajalta. Tiedotusvälineet ovat esimerkiksi vaaliehdokkaiden kohdalla saattaneet olla hyvinkin kiinnostuneita myös kymmentä vuotta vanhemmista asioista. Vaikka tiedot ovatkin vaivattomammin saatavissa yhdestä paikasta, on jossain määrin epävarmaa, johtaako esitetty muutos tällaisten kyselyiden määrän olennaiseen vähentymiseen, kun eri lähteistä saatavilla tiedoilla on näin suuri ero.

Hovioikeuksille tulee tämän lisäksi yhä enemmän ns. avoimia tietopyyntöjä yksityishenkilöiltä tai yrityksiltä, joissa pyydetään tietoa hovioikeudessa mahdollisesti käsitellyistä asioista ilman muita yksilöintitietoja ja siten muita hakukriteerejä kuin pyynnön kohteena olevien luonnollisten henkilöiden nimet. Vaasan hovioikeus on hiljattain antanut ratkaisun liittyen tuomioistuimen velvollisuuteen antaa tietoa ns. avointen tietopyyntöjen yhteydessä (VaaHO:2018:3). Hovioikeudessa on myös vireillä laaja tietopyyntö, jossa pyydetään 13 sukunimellä tietoa kaikista sen nimisistä henkilöistä tietoja. Pyyntöön suostuminen johtaisi varsin laajan arkaluontoisia tietoja koskevan tietomäärän luovuttamiseen. Niiden haltijalla olisi näiden tietojen avulla mahdollisuus tilata suuri määrä julkisia rikostuomioita. Tällainen tietojen luovuttaminen olisi ongelmallista EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen valossa, jota sovelletaan kaikissa EU:n jäsenvaltioissa 25.5.2018 alkaen. Vaasan hovioikeus toteaa, että muutettavaksi esitetty tietojärjestelmälaki ei koske yksittäisen tuomioistuimen omaa asianhallintajärjestelmää eikä nyt ehdotetuilla lakimuutoksilla ole vaikutuksia siihen, miten tuomioistuinten ja muiden oikeushallinnon viranomaisten asianhallintajärjestelmissä olevien tietojen tai asiakirjojen julkisuus määräytyy. Hovioikeus kiinnittää tämän vuoksi huomiota myös tarpeeseen tehdä lakimuutoksia ja selvennyksiä tuomioistuinten velvollisuuteen antaa tietoa omasta asianhallintajärjestelmästä.